

алкогольного сп'яніння, захищати іншу особу, не розуміти правових наслідків своєї поведінки або реагувати агресивно через страх. Якщо поліцейський одразу сприймає будь-яку емоційну реакцію як спротив, ситуація швидко переходить до силового сценарію. Якщо ж завдяки спілкуванню він з'ясовує наміри особи, причину конфлікту та реальний рівень небезпеки, його подальші дії стають більш обґрунтованими. Комунікація не замінює поліцейські заходи примусу, коли вони законні й необхідні, але часто дозволяє зменшити їх обсяг або не допустити моменту, коли без них уже неможливо відновити порядок.

Подальше вдосконалення цього напряму доцільно пов'язати з практичним наповненням тактико-спеціальної підготовки комунікативними сценаріями. Йдеться не про окремі теоретичні заняття з культури мовлення, а про включення комунікації в типові службові ситуації: зупинення агресивної особи, спілкування з учасниками сімейного конфлікту, перевірка документів у напруженій обстановці, дії біля місця події, реагування на групове порушення порядку, робота з натовпом, контакт із потерпілим або очевидцем після небезпечної події. У межах таких занять поліцейський має відпрацьовувати не тільки тактику пересування чи затримання, а й першу фразу звернення, законну вимогу, попередження, пояснення підстав дій, передачу інформації колегам і завершення контакту з особою. Такий підхід робить комунікацію практичним інструментом безпечного реагування, а не формальною частиною професійної етики.

Отже, комунікація працівників Національної поліції України під час дій у небезпечних та конфліктних ситуаціях є складовою професійної готовності поліцейського, оскільки саме через спілкування часто починається, розвивається і завершується службове реагування. Вона дозволяє знизити напругу, пояснити законні вимоги, отримати первинну інформацію, координувати дії наряду і не допустити зайвого загострення ситуації. Завдяки службовій підготовці та її тактико-спеціальній складовій такі навички можуть формуватися не як загальна вимога до поведінки, а як практичний спосіб безпечного, законного і послідовного виконання службового завдання. Саме така комунікація допомагає зберегти контроль над подією, підтримати безпеку громадян і забезпечити належне виконання службового завдання.

Тищенко Максим Олександрович

*курсант курсу № 2 факультету забезпечення державної безпеки
солдат*

Київський інститут Національної гвардії України

Науковий керівник: Гончаренко Олександр Юрійович

доцент кафедри бойового та логістичного забезпечення

доктор філософії з біології, молодший лейтенант

Київський інститут Національної гвардії України

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах повномасштабної війни правове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України (далі – НГУ) набуло особливого значення для належного функціонування сектору безпеки і оборони. Конституція України у статті 17 закріплює, що захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішою функцією держави і справою всього Українського народу. За умов тривалої дії правового режиму воєнного стану питання нормативного забезпечення діяльності НГУ не лише не втратило актуальності, а й набуло стійкого практичного значення. У сучасній безпековій ситуації важливим є не тільки загальне визначення правового статусу НГУ, а й наукове осмислення тих аспектів правового регулювання, які потребують подальшого уточнення з огляду на виконання службово-бойових завдань у процесі відсічі збройної агресії.

Ключові аспекти дослідження концентруються навколо двох взаємопов'язаних питань. Перше стосується багаторівневості нормативної основи службово-бойової діяльності НГУ та потреби в її належній систематизації. Друге пов'язане з необхідністю подальшої конкретизації механізмів міжвідомчої взаємодії під час виконання спільних завдань у системі сил оборони. Законодавство визначає Національну гвардію України як військове формування з правоохоронними функціями у системі Міністерства внутрішніх справ України, на яке покладено завдання із захисту прав і свобод громадян, охорони громадського порядку, забезпечення громадської та державної безпеки, а також протидії терористичній діяльності й незаконним збройним формуванням. В умовах воєнного стану НГУ залучається до виконання завдань, пов'язаних із обороною держави, відповідно до законодавства про правовий режим воєнного стану, оборону України та власний спеціальний правовий статус.

Службово-бойову діяльність Національної гвардії України доцільно розглядати як сукупність узгоджених і взаємопов'язаних профілактичних, охоронних, захисних, режимних, ізоляційно-обмежувальних та інших заходів, що здійснюються органами, підрозділами, військовими частинами та посадовими особами НГУ з метою виконання покладених на неї законом завдань у мирний час, в умовах воєнного стану та кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці. Саме широта названої діяльності зумовлює необхідність її чіткого правового структурування та узгодження з іншими елементами системи безпеки і оборони.

Перший важливий аспект полягає в тому, що правова основа службово-бойової діяльності НГУ формується значною кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили та різного функціонального призначення. Базові засади закріплені на конституційному рівні, спеціальні положення містяться у законодавстві про Національну гвардію України, національну безпеку, оборону держави, проходження

військової служби та правовий режим воєнного стану, а конкретизація окремих питань здійснюється через укази Президента України, стратегічні документи, підзаконні та відомчі акти. Особливого значення в умовах війни набуває Закон України «Про оборону України», який містить базове для оборонної сфери поняття збройної агресії як застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України. З огляду на це службово-бойову діяльність НГУ доцільно розглядати як складову загальної системи відсічі збройній агресії, а не лише як внутрішньо-правоохоронну діяльність.

Водночас багаторівневість нормативного регулювання об'єктивно ускладнює формування єдиного підходу до розуміння меж повноважень, порядку виконання окремих завдань, застосування сили, реалізації режимних заходів, охорони об'єктів та участі у спільних діях з іншими військовими формуваннями і правоохоронними органами. За таких умов особливого значення набуває не критика чинної нормативної бази, а її системний аналіз з метою виявлення положень, які потребують уточнення, узгодження або подальшої конкретизації. Це дає змогу зменшити ризики неоднакового правозастосування, дублювання окремих функцій та ускладнення управлінських процедур під час виконання службово-бойових завдань.

Другий важливий аспект пов'язаний із міжвідомчою координацією НГУ в умовах воєнного стану. Залучення НГУ до виконання завдань у системі сил оборони означає не лише розширення функціонального навантаження, а й необхідність постійної взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Стратегія воєнної безпеки України 2021 року закріпила концепт всеохоплюючої оборони, у межах якого НГУ відіграє важливу роль у поєднанні правоохоронного, внутрішньобезпекового і воєнного компонентів державної політики безпеки.

Разом із тим саме на стику названих напрямів можуть виникати питання практичного узгодження повноважень, порядку спільних дій, підпорядкування та розподілу відповідальності. Ці питання мають особливе значення для службово-бойової діяльності НГУ, оскільки бойові, правоохоронні, охоронні та режимні завдання часто виконуються одночасно, у стислих часових межах і за високого рівня ризику. Тому подальша конкретизація процедур міжвідомчої взаємодії є важливою передумовою безперервності управління, оперативного обміну інформацією, узгодженого реагування на загрози та належного виконання спільних завдань.

Напрями подальшого вдосконалення правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ доцільно пов'язувати насамперед із систематизацією нормативної бази та уточненням правил міжвідомчої взаємодії. Потребує подальшого наукового й нормативного опрацювання порядок виконання службово-бойових завдань НГУ в умовах воєнного стану, зокрема у частині охорони й оборони об'єктів критичної інфраструктури, забезпечення режимних заходів, участі у стабілізаційних діях та спільних операціях з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Не менш важливим є чіткіше розмежування компетенції, підпорядкування та відповідальності в межах міжвідомчої взаємодії.

Поряд із нормативним удосконаленням вагоме значення мають підготовка особового складу, підвищення рівня правової обізнаності військовослужбовців, вироблення єдиних підходів до застосування правових норм у службово-бойовій діяльності, а також належне організаційне соціальне забезпечення проходження служби. Базове значення у цій сфері має законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей, яке визначає основні гарантії правового статусу військовослужбовців. Достатній рівень соціальних гарантій, медичного забезпечення, компенсаційних механізмів і кадрової стабільності є важливою умовою спроможності НГУ якісно виконувати службово-бойові завдання в умовах війни.

Таким чином, правові засади службово-бойової діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану потребують наукового осмислення передусім крізь призму двох ключових аспектів: багаторівневості нормативного регулювання та необхідності подальшої конкретизації міжвідомчої координації. Саме ці аспекти найбільш відчутно впливають на ефективність реалізації повноважень НГУ у системі відсічі збройній агресії проти України. Подальший розвиток правового регулювання у названій сфері має бути спрямований на систематизацію нормативної основи, узгодження правових положень, чіткіше розмежування компетенції між суб'єктами сектору безпеки і оборони та закріплення уніфікованих процедур взаємодії. Такий підхід сприятиме підвищенню правової визначеності, узгодженості дій і загальної результативності службово-бойової діяльності НГУ.

Фалько Сергій Анатолійович

доцент кафедри тактики

кандидат історичних наук, доцент

Національна академія Національної гвардії України

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Впровадження бойового досвіду сучасної війни в освітній процес вищих військових закладів України – актуальне завдання для наукової спільноти військових навчальних закладів нашої країни.

Слід зазначити, що для роботи в цьому напрямку нашим викладачам надзвичайно корисний європейський та американський досвід щодо використання бойового досвіду в навчальному процесі кращих вищих військових навчальних закладів цих країн.

Використовуючи сучасну наукову літературу провідних у військовому плані країн західного співтовариства, наше дослідження звертає увагу на такі особливості цього складного процесу.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ